

از گوشه و کنار

المیرا حاج محمدی

دومین همایش رویکردهای میان‌رشته‌ای به آموزش زبان، ادبیات و مطالعات ترجمه به همت گروه زبان و ادبیات انگلیسی در تاریخ ۱۴ و ۱۵ مهرماه در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد با حضور بیش از ۳۰۰ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی سراسر کشور برگزار گردید. در راستای اهداف همایش مبنی بر ترویج و ارتقاء پژوهش میان‌رشته‌ای زبان و فرهنگ، بیش از ۱۱۰۰ پیشنهاد ارائه مقاله به دبیرخانه همایش ارسال شد که پس از داوری، ۲۰۰ مقاله مورد پذیرش قرار گرفت و از این تعداد ۱۰۰ مقاله به صورت سخنرانی در قالب ۲۶ نشست تخصصی و ۱۰۰ مقاله به صورت پوستر در همایش به زبان‌های فارسی و انگلیسی ارائه شد. از جمله برنامه‌های این همایش در بخش مطالعات ترجمه، سخنرانی دکتر فرزانه فرحزاد از دانشگاه علامه طباطبایی با موضوع ترجمه فانون^۱ به فارسی و سخنرانی دکتر محمدرضا هاشمی با عنوان اوتیسم و ترجمه بود. همچنین، میزگردی با موضوع چالش‌ها و راهبردهای پژوهش میان‌رشته‌ای در مطالعات ترجمه با حضور دکتر علی خزاعی فرید، دکتر محمدرضا هاشمی، دکتر فرزانه فرحزاد، و دکتر علیرضا خان‌جان برگزار شد. بعلاوه، دو کارگاه آموزشی با موضوع تجربه حرفه‌ای در ترجمه ادبی توسط دکتر علی خزاعی فرید و تحلیل انتقادی ترجمه توسط دکتر علیرضا خان‌جان، برگزار گردید. از دیگر برنامه‌های همایش هفت نشست تخصصی با موضوعات تاریخ ترجمه، ترجمه متون مقدس، ترجمه و اخلاق، ترجمه و افق‌های جدید، مطالعات فرهنگی و ترجمه، مباحث ترجمه در ادبیات فارسی، و ایدئولوژی و ترجمه بود. علاوه بر کتاب چکیده مقالات، کتاب مقالات کامل برگزیده این همایش به کوشش دکتر مسعود خوش‌سلیقه، استادیار مطالعات ترجمه گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه فردوسی و دبیر همایش، شامل ۳۹ اثر از پژوهشگرانی با

---

^۱ Frantz Fanon

تخصص‌های مختلفی از جمله علوم تربیتی، مدیریت بازرگانی، آینده‌پژوهی، روانشناسی، مطالعات منطقه‌ای، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، زبان‌شناسی همگانی، مطالعات فرهنگی و ترجمه، ادبیات تطبیقی، ادبیات کودک و نوجوان، زبان و ادبیات فارسی، اردو، ارمنی، عربی، آلمانی، فرانسه و انگلیسی در ۴۱۸ صفحه تهیه گردید و در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت.

شیاطین شهر لودون آلدوس هاکسلی

شیاطین شهر لودون، عنوان رمانی غیرتخیلی به قلم نافذ آلدوس هاکسلی^۲ است که به توصیف دوره سیاه قرون وسطی می‌پردازد. دوره حکمرانی ظالمانه کلیسا بر مردم و دوره سکوت اندیشه‌ها. دوره‌ای که در آن کشیشان به نام مذهب بر مردم ستم روا می‌داشتند و ابراز هرگونه اندیشه نوینی را در نطفه خفه می‌کردند. به راستی آلدوس هاکسلی با قلم نافذ خود و بینش ریزبین و موشکافانه‌اش، به توصیف جزء به جزء آن برهه از تاریخ در شهر لودون پرداخته است، توصیفات چنان دقیق هستند که خواننده از خود بیرون می‌آید و همراه با نویسنده به اعماق تاریخ و این دوره سیاه سفر می‌نماید. با توصیفات هاکسلی خواننده دیگر فقط تیرگی آن دوران را نمی‌خواند، بلکه گویی خود با سفرش به این دوره سیاه، به چشم می‌بیند و به گوش می‌شنود که در آن زمان

² Aldous Huxley

بر مردم چه گذشته است. توصیفات گاه آن‌چنان با جزئیات همراه می‌شوند که گویی خواننده به گوشه‌گوشه شهر قدم می‌گذارد و در منازل و صومعه‌ها و نقاط مختلف شهر با مردم زندگی می‌کند. در صومعه‌ها راهبه‌هایی را می‌بیند که بر اثر تلقین شیاطین مجسم اطرافش، به جای پاکی و معصومیت، خصلت‌های شیطان‌گونه‌ای را از خود بروز می‌دهند. این رمان با ترجمه فاروق ایزدی‌نیا و در چاپ نخست در سال جاری وارد بازار کتاب ایران شده است.

دختری در قطار

دختری در قطار، به قلم پائولا هاوکینز^۳، پرفروش‌ترین کتاب سال ۲۰۱۵ در جهان که تنها چند ماه پس از انتشار، رکورد فروش افسانه هری پاتر را شکست. این رمان، داستانی روان‌شناختی و هیجانی است. در این داستان، خواننده با سه راوی اول‌شخص مواجه می‌گردد: مگان، راشل و آنا.

راشل واتسون، زن سی و دوساله‌ای است که علاوه بر اعتیادش به الکل مشکل دیگری در زندگانی‌اش دارد: تام همسرش او را ترک می‌کند و با خدمتکارش، آنا ازدواج می‌نماید و حاصل این ازدواج نیز یک فرزند دختر است. راشل در قطاری که با آن هر روز به لندن رفت و آمد می‌کند با زوج خوشبختی مواجه می‌گردد. این زوج ذهن راشل را سخت مشغول می‌کند. با آنکه راشل هرگز با این

زوج آشنا نشده است، در ذهنش آن‌ها را خوشبخت می‌پندارد. یک روز صبح راشل با خبری مبنی بر ناپدید شدن زنی مواجه می‌شود و پس از مطالعه دقیق متوجه می‌گردد که آن زن همان مگان است؛ یکی از آن زوج خوشبخت. وحشت زده از اینکه نکند در ایام مستی بلایی سر آن دختر آورده باشد، تصمیم می‌گیرد به معشوق آن دختر نزدیک

³ Paula Hawkins

شود تا پرده از این راز سیاه بردارد. این رمان با ترجمه فرانک سالاری روانه بازار کتاب گردیده است و در هفته آخر مهرماه نیز جزء پرفروش‌ترین‌های بازار کتاب تهران بوده است.

ای آنکه اکنون مرا در دست داری

«ای آنکه اکنون مرا در دست داری» گزیده اشعاری از والت ویتمن^۴ است که سیروس پرهام آن را به فارسی ترجمه نموده است. والت ویتمن، شاعر و روزنامه‌نگار آمریکایی است. او یکی از تاثیرگذارترین شاعران در فرهنگ ادبی آمریکا محسوب می‌گردد. او را پدر شعر آزاد آمریکا می‌نامند. او معتقد بود که میان جامعه و شعر رابطه همزیستی وجود دارد. او آن‌چنان در فرهنگ ادبی آمریکا شهرت دارد که برخی معتقدند زادروز او را همچون زادروز عیسی مسیح باید جشن گرفت. گزیده اشعار والت ویتمن به ترجمه سیروس پرهام نیز در هفته آخر مهرماه وارد جدول پرفروش‌های بازار کتاب تهران شد.

گیرنده شناخته نشد

کاترین کرسمن تیلور، نویسنده شناخته‌شده آمریکایی است که شهرتش را مدیون داستان ماندگارش «گیرنده شناخته نشد» است. این داستان کوتاه در قالب مجموعه‌ای از نامه‌های کوتاهی نوشته شده است که میان یک دلال آثار هنری در سانفرانسیسکو و شریک تجاری‌اش در آلمان و در زمان به قدرت رسیدن هیتلر ردوبدل می‌شود. این داستان در ایران به قلم بهمن دارالشفایی ترجمه شده که در هفته آخر مهرماه جزء پرفروش‌های بازار کتاب تهران بود.

«شازده کوچولو» ترجمه شاملو و «صد سال تنهایی» گابریل گارسیا مارکز

با آنکه ترجمه شاملو از «شازده کوچولو» و «صدسال تنهایی» اثر گابریل گارسیا مارکز از کتاب‌های ترجمه‌شده قدیم‌الانتشار هستند، اما باز هم در هفته‌های آخر مهرماه توجه خوانندگان را به خود جلب کردند و جزء پرفروش‌های هفته آخر بازار کتاب تهران قرار

---

⁴ Walt Whitman

گرفتند. این پُرفروشی مجدد می‌تواند نشانه‌ای از موفقیت‌آمیز بودن ترجمه‌های این دو کتاب باشد.

برگزاری جشن بزرگ مترجمان، به مناسبت روز جهانی مترجم در تهران

انجمن صنفی مترجمان شهر تهران به ریاست محمدرضا اربابی، امسال به مناسبت روز جهانی مترجم، جشنی را به منظور هم‌دلی و هم‌زبانی جامعه ترجمه در عصر یازدهم مهرماه برگزار نمود. این جشن با حضور دکتر غلامعلی حداد عادل و اساتید و فعالان حوزه ترجمه برگزار گردید. در این جشن از غلامرضا امامی، فریده مهدوی دامغانی و محمدعلی آذرشب به عنوان پیشکسوت عرصه ترجمه و نیز از برندگان المپیاد ترجمه: آقایان صنوبر رضاخانی و پرویز جدید و سرکار خانم سارا نصرتی تجلیل به عمل آمد. در این مراسم هم‌چنین از منشور اخلاقی مترجمان نیز رونمایی گردید.

محمدرضا اربابی، رئیس انجمن صنفی مترجمان شهر تهران نیز در سخنرانی خود در این مراسم یکی از اهداف خود را برای برگزاری این جشن، نبود جایگاه واقعی و شایسته برای مترجمان کشور دانست. وی تصریح کرد که آسیب‌شناسی‌های انجام‌گرفته حاکی از آن است که نبود جایگاه واقعی و درخور مترجمان به دلیل نبود هم‌دلی و هم‌گرایی میان مترجمان است و هدف انجمن صنفی شهر تهران نیز ایجاد همین هم‌گرایی و هم‌دلی میان مترجمان است.

اربابی افزود: روز هشتم مهرماه سال جاری در تقویم جهانی با عنوان روز جهانی مترجم شناخته می‌شود. ما نیز امسال به صورت غیررسمی از ۸ تا ۱۴ مهر را هفته ترجمه نام‌گذاری کرده‌ایم و برنامه‌های متعددی برای آن تدارک دیده‌ایم که مهم‌ترینش برگزاری سه نشست تخصصی در دانشگاه آزاد تهران مرکز و تهران جنوب و نیز دانشگاه تهران با موضوع ترجمه است.^۵

آزمون مترجمی رسمی قوه قضائیه در نهم مرداد ماه ۹۴ برگزار گردید.

آزمون مترجمی رسمی قوه قضائیه در نهم مرداد ماه سال ۱۳۹۴ با حضور هفت هزار داوطلب برگزار گردید. آزمون به صورت تستی و تشریحی در یک مرحله انجام شد.

---

^۵ منبع خبر: پایگاه اینترنتی انجمن صنفی مترجمان شهر تهران

دسترچه نخست شامل سوالات تستی مرتبط با زبان عمومی بود، گرچه بیشتر اصطلاحات و لغات به کار رفته در سوالات به حوزه تخصصی حقوق و قضاوت اختصاص داشت. حتی در سوالات مربوط به دستور زبان نیز جملات رنگ‌وبوی حقوقی و قضایی داشتند نه عمومی.

سوالات تشریحی نیز با آزمون سال هشتم و پنج تفاوت داشت، چند متن به زبان انگلیسی ارائه شده بود و داوطلبان می‌بایست آن جملات را به زبان فارسی برمی‌گرداندند. اما تعداد بیش‌تری از سوالات به ترجمه از زبان فارسی به زبان‌های دیگر اختصاص داشت و هر جمله مانند امتحان‌های کتبی دانشگاه‌ها و مدارس، بارم‌بندی شده بود. در روز برگزاری آزمون نیز فرهنگ لغات مختلفی در دست داوطلبان مشاهده می‌شد که برخی از آن فرهنگ‌های لغات، پیشرفته و حقوقی و غالباً از فارسی به زبان خارجی بودند. شاید بتوان گفت که برخی از داوطلبان با به همراه داشتن چنین فرهنگ‌های پیشرفته‌ای، مشکل چندانی در قسمت پاسخگویی به سوالات تشریحی نداشتند. مگر کسانی که فرهنگ لغات ساده‌تری با خود به همراه داشتند. غریب به اتفاق افرادی که جلسه آزمون را ترک می‌کردند، از سوالات تستی عمومی و نیز از طولانی و خسته‌کننده بودن فرآیند آزمون شکایت داشتند. همچنین نبود سیستم تهویه مناسب در برخی از حوزه‌ها برخی از داوطلبان را در حین آزمون دچار مشکل کرده بود.

برگزاری کارگاه آموزشی شیوه‌های پژوهش در ترجمه در دانشگاه علامه طباطبایی
هدف از برگزاری این کارگاه آشنا کردن دانشجویان کارشناسی ارشد مطالعات ترجمه با موضوعات، مقدمات، شیوه‌ها، ابزارها، ملاحظات روش‌شناختی و آسیب‌های پژوهش‌های مطالعات ترجمه و همچنین شیوه نگارش پیشنهاد (پروپوزال) و پایان‌نامه بود. این کارگاه آموزشی در روزهای بیستم و بیست‌ویکم مهرماه برگزار گردید. این کارگاه شامل چهار نشست بود: نشست نخست به انتخاب موضوع، پردازش طرح اولیه، صورت‌بندی پرسش‌ها و فرضیه‌ها، گردآوری پیشینه و آسیب‌شناسی نگارش پایان‌نامه اختصاص داشت. در نشست دوم به انواع پژوهش‌ها در مطالعات ترجمه پرداخته شد. در نشست سوم نیز به بررسی پژوهش مشاهده‌ای و آزمایشی، ابزارهای پژوهش، پژوهش پیکره‌بنیاد، پژوهش پرسش‌نامه‌ای، پژوهش مصاحبه‌ای و پژوهش درون‌نگر پرداخته شد. نشست چهارم نیز به تمرین عملی تدوین پیشنهاد اختصاص داشت. مدرسان کارگاه آموزشی مذکور نیز آقای دکتر میرسعید موسوی رضوی، عضو هیئت

علمی گروه مترجمی زبان انگلیسی دانشگاه علامه طباطبائی و آقای محمدرضا رضائیان دلوئی، دانشجوی دکتری مطالعات ترجمه دانشگاه علامه طباطبائی بودند.

نهم مرداد ماه سالروز درگذشت احمد شاملو

احمد شاملو یکی از برجسته‌ترین چهره‌های شعر معاصر است که در کنار شعر به ترجمه آثار ادبی، به گونه‌ای خلاقانه پرداخته است. سالروز درگذشت این چهره ادبی بزرگ بهانه‌ای است تا به مرور زندگانی و آثار ترجمه شده‌اش بپردازیم:

احمد شاملو (۳ آذر ۱۳۰۴ - ۲ مرداد ۱۳۷۹) متخلص به الف. بامداد یا الف. صبح، شاعر، نویسنده، روزنامه‌نگار، پژوهشگر، مترجم، فرهنگ‌نویس ایرانی و از بنیان‌گذاران و دبیران کانون نویسندگان ایران در پیش و پس از انقلاب بود. شاملو تحصیلات کلاسیک غیرمنسجمی داشت؛ زیرا پدرش افسر ارتش بود و پیوسته از این شهر به آن شهر اعزام می‌شد و از همین روی، خانواده‌اش هرگز نتوانستند برای مدتی طولانی جایی ماندگار شوند. زندانی شدنش در سال ۱۳۲۲ به سبب فعالیت‌های سیاسی، پایان همان تحصیلات غیرمنسجم را رقم زد. شهرت اصلی شاملو به خاطر نوآوری در شعر معاصر فارسی و سرودن گونه‌ای شعر است که با نام شعر سپید یا شعر شاملویی یا شعر منثور شناخته می‌شود.

شاملو از زمره شاعرانی بود که در زمینه ترجمه آثار ادبی نیز فعالیت بسیاری داشت، اگرچه کارهای ترجمه‌شده وی مانند برخی از عقایدش مورد انتقادات شدید قرار داشت. علیرغم این انتقادات، نمی‌توان زیبایی بازآفرینی حقیقی ادبی را در ترجمه‌های این شاعر بزرگ نادیده گرفت. زیرا او در جایگاه مترجم نه به انتقال صرف فرم و معنا، بلکه به خلق هنرمندانه آثار ادبی مطابق با قواعد و قوانین زبان فارسی می‌پرداخت. شاید یکی از شناخته‌شده‌ترین ترجمه‌های شاملو، رمان شازده کوچولو نوشته آنتوان دو سنت اگزوپری^۶ باشد. این ترجمه، در عین شیرین و روان بودن، به سبب فاصله گرفتن شاملو از نویسنده اصلی و دمیدن روح شاملویی در آن همواره مورد انتقاد برخی از اهالی ادب قرار داشت. تغییراتی که شاملو در ترجمه شازده کوچولو ایجاد کرده است با کمک نظریات دریدا کاملاً قابل توجیه می‌باشد. از دیگر آثار ترجمه شده شاملو می‌توان به ترجمه «درها و دیوار بزرگ چین»، رمان «پابرنه‌ها» اثر زاخاریا استانکو و رمان «دن

⁶ Antoine de Saint-Exupéry

آرام» اشاره کرد. از دیگر آثار ترجمه‌شده او «ترانه شرقی و اشعار دیگر»، سروده‌های فدریکو گارسیا لورکا با اجرا و صدای خودش بود که با استقبال فراوانی روبرو شد. سرانجام احمد شاملو در ساعت ۹ یکشنبه شب دوم مرداد ۱۳۷۹ در خانه خود در دهکده فردیس درگذشت. پیکر او در روز پنج‌شنبه ۶ مرداد از مقابل بیمارستان ایرانمهر و با حضور ده‌ها هزار نفر از علاقه‌مندان وی تشییع و در امامزاده طاهر کرج در نزدیکی مزار گلشیری، محمد مختاری و پوینده به خاک سپرده شد. کانون نویسندگان ایران، انجمن‌های قلم آمریکا، سوئد، آلمان و چندین انجمن داخلی و برخی محافل سیاسی پیام‌های تسلیتی به مناسبت درگذشت وی در این مراسم ارسال کردند. یادش گرامی.

ششم مهرماه سالروز درگذشت بهزاد باشی مترجم مبارز

از سنین جوانی به دلیل فعالیت‌های سیاسی‌اش به زندان افتاد و بیش‌تر سال‌های عمر خود را در زندان و تبعید گذراند. در زندان‌های کودتای آمریکایی بود که نزد پدرش زبان انگلیسی را فراگرفت. او در دوران اسارتش در زندان بر دانش زبانی خود افزود. او که به موسیقی و هنر کلاسیک علاقه داشت، به ترجمه در این حوزه پرداخت. وی از جمله مترجمانی بود که با فعالیتش بر دانش ایرانیان در حوزه هنر کلاسیک افزود و علاقه آن‌ها را در این زمینه برانگیخت. کتاب «تاریخ جامع موسیقی» از جمله آثار ماندگار این مترجم است که از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بعنوان کتاب برگزیده سال انتخاب شد. انتخاب معادل‌های تخصصی برای واژه‌های تخصصی موسیقی که شاید در زبان فارسی معادل دقیق و مناسبی نداشته باشند، به بهترین شکل ممکن از سوی بهزاد باشی صورت گرفته است که در جای خود ستودنی است.

*****